

PIRMINIŲ VEIKSMAŽODŽIŲ KIRČIAVIMAS

Antanas PAKERYS

Lietuvių bendrinėje kalboje vartojama apie 1 000 pirminių (paprastųjų) veiksmažodžių. Kirčiuojami jie gana įvairiai. Mokslinėje ir mokomojoje literatūroje pirminiai veiksmažodžiai skirstomi į tam tikras grupes, atsižvelgiant į pagrindinių formų šaknies ilgumą ir priegaidę, esamojo ir būtojo kartinio laiko asmenų kirčio vietą (Laigonaitė, 1959, 69–71; Laigonaitė, 1978, 71–73; LKG 2 298–300; LKV 146; Skardžius, 1936, 31; Vitkauskas, 1995, 64–74). Kai kuriuose veikaluose, įskaitant ir naujausią „Dabartinės lietuvių kalbos gramatiką“ (DLKG 338–340), tenkinamasi bendrais teiginiais apie esamojo ir būtojo kartinio laiko formų kirčio pastovumą ir nepastovumą.

Ne viename darbe bandoma ieškoti papildomų požymių, padedančių nustatyti, kuriam kirčiavimo tipui skirtini veiksmažodžiai. „Lietuvių kalbos gramatikoje“ nurodoma, kad esamojo ir būtojo kartinio laiko formų tvirtagalė, o bendraties – trumpą arba tvirtapradę šaknį turi intarpiniai ir neintarpiniai veiksmažodžiai su šaknies balsiais *a, e* (LKG 2 299). Ten pat rašoma, kad intarpiniai veiksmažodžiai su šaknies balsiais *i, u* priklauso tam pogrupiui, kurio veiksmažodžių esamojo laiko formų šaknis yra tvirtagalė, būtojo kartinio laiko – trumpa. Intarpinių veiksmažodžių (ir tų, kurie tebeturi intarpą, ir tų, kurių intarpas išnyko pailgindamas šaknies balsį) esamojo laiko šaknies tvirtagališkumą pastebėjo ir kiti autoriai (Ašmantas, 1996, 251; Bernadišienė, 1973, 40; Grenda, 1977, 48; Kazlauskas, 1968, 318; Stundžia, 1995, 121; Vitkauskas, 1995, 72–73).

„Lietuvių kalbos gramatikoje“ sakoma, kad dauguma veiksmažodžių su pailgintu balsiu būtojo kartinio laiko šaknyje priklauso trečiosios grupės pirmajam pogrupiui (šių veiksmažodžių esamojo laiko trečiojo asmens formos turi tvirtagalę ar trumpą šaknį, o bendraties – tvirtapradę) (LKG 2 300; plg. Ašmantas, 1996, 251; Bernadišienė, 1973, 44–45).

P. Bernadišienė (1973, 44) *ė* kamieno veiksmažodžių kirčiavimą sieja su šaknies garsų kaita: „vieni, kuriuose kaitaliojasi *au : o*, visose pagrindinėse formose turi tvirtapradę priegaidę, pvz.: *griáuana, grióvė, griáuiti* (...), kiti, kur kaitaliojasi *a : o, e : ė*, pagrindinėse formose turi tvirtagalę priegaidę, pvz.: *vāgia, vōgė, vōgti, grėsia, grėšė, grėsti*“.

Pirminius veiksmažodžius, kurių pagrindinės formos skiriasi prozodine sandara, detaliai nagrinėja D. Mikulėnienė (1981).

Esama ir kitų pastabų dėl pagrindinių formų kirčiavimo santykio. Č. Grenda (1977, 50), D. Mikulėnienė (1989, 23) nurodo, jog tvirtapradę priegaidę turi bendratis tų veiksmažodžių, kurių bent viena pagrindinė asmenuojamoji forma yra tvirtapradės šaknies

(plg. Būtėnas, 1931, 162; Garde'as, 1971, 94). P. Būtėnas (1931, 162–163) teigia: „Jei dviskiemenis veiksmazodis bendratyje turi tvirtagalę priegaidę, tai ir tame laike, kur yra kirčiuotinis ilgas skiemuo, bus irgi tvirtagalė priegaidė“.

Bendraties šaknies priegaidę padeda nustatyti vien šios formos fonetinė sandara. „Jeigu ilgojo skiemens branduolys – ilgasis balsis ar dvigarsis – eina tiesiai prieš *-ti*, tai akivaizdžiai vyrauja *a k ū t a s*“ (Stundžia, 1995, 121). Ilgieji balsiai *é, y, o, ū* šioje padėtyje esti tik tvirtapradžiai.

Tiesa, kai kurių požymių nurodymas ne ką tegali padėti. Pavyzdžiui, teigti, kad pastovaus kirčiavimo grupei priklauso tvirtapradės šaknies (*i/a kamienu* (pabraukta – A. P.) veiksmazodžiai (LKG 2 298), nėra reikalo, nes visi pirminiai veiksmazodžiai turi šį kamienu. Kartais dėsningumą suvokti kliudo nepakankamai tikslus formulavimas. Sakysim, V. Vitkauskas junta, kad savita yra „tam tikra veiksmazodžių grupė su balsių *i* ir *e* kaita (bei intarpu)“, ir pateikia pavyzdžių: *keįpa, kirpo, kirpti; leńda, lińdo, lįsti; peńka, pińko, pińkti; reńka, rińko, rińkti* (visų jų šaknis tvirtagalė; tik reikėtų sakyti, kad čia kaitaliojasi dvigarsių *eR*: *iR* pirmieji dėmenys, ir nederėtų minėti nesamo intarpo, nes šiuo terminu įprasta vadinti infiksą, įsiterpusį tik į esamojo laiko šaknį).

Visa tai, žinoma, neatstoja išsamaus lietuvių bendrinės kalbos pirminių veiksmazodžių fonetinių ir morfologinių požymių aprašo, padedančio nustatyti, kuriam prozodiniam tipui skirtingi tie žodžiai. Šiame straipsnyje su veiksmazodžių kirčiavimu (ir šaknies ilgumu) bus siejami keli požymiai: 1) esamojo laiko, būtojo kartinio laiko, bendraties šaknų skiemens pagrindas, 2) priebalsiai, vartojami tarp esamojo laiko šaknies skiemens pagrindo ir kamiengalio, 3) esamojo laiko 3 a. kamiengalis, 4) priebalsiai, esantys tarp būtojo kartinio laiko šaknies skiemens pagrindo ir kamiengalio, 5) būtojo kartinio laiko 3 a. kamiengalis, 6) priebalsiai, esantys tarp bendraties šaknies skiemens pagrindo ir priesagos *-ti*. Dažnu atveju tuos požymius galima vadinti morfonologiniais. Paprastumo dėlei visi garsai žymimi ne transkripcijos ženklais, o įprastinėmis mūsų rašto raidėmis.

Požymiai įvardijami nevienodai: vienur nurodomi garsų tipai (pavyzdžiui, mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji ar trumpieji balsiai; pučiamieji, sprogstamieji ar sklandieji priebalsiai, žymimi simboliais *S, T, R*), kitur minimi konkretūs garsai (pavyzdžiui, mišrusis dvigarsis *ir*, ilgasis balsis *ū*, priebalsis *-j-*, priebalsių junginys *-kšf-*; abstraktumo vengiama tais atvejais, kai tėra vienas kitas toks žodis arba kai konkrečių garsų išvardijimas padeda skirti aptariamą žodžių grupelę nuo kitų).

Pirminiai veiksmazodžiai skirstomi pagal pagrindinių formų šaknies prozodinius požymius (vaizdumo dėlei kiekvienas skyrius žymimas trimis kirčio ženklais, rodančiais esamojo laiko, būtojo kartinio laiko ir bendraties šaknies prozodinį tipą; kairiniu ženkle žymima tik trumpa šaknis, dešininiu – tvirtapradė (įskaitant tvirtapradžių dvigarsius *ll, lm, ln, lr, ūl, ūm, ūn, ūr, ūt*), riestiniu – tvirtagalė). Kiekviename skyriuje veiksmazodžiai pateikiami pirmiausia atsižvelgiant į kamiengalius, po to – į priebalsius, einančius prieš kamiengalį ar priesagą *-ti*, galiausiai – į šaknies skiemens pagrindo garsus.

Lentelėje taip pat nurodomas kiekvienos grupės veiksmazodžių skaičius – tiek jų randama DŽ₃. Į tą skaičių neįtraukiami veiksmazodžiai, DŽ₃ pažymėti kaip tarmybės ar su nuoroda žiūrėti (žr.) įprastesnį žodį, taip pat veiksmazodžiai, kurių nepriešdėlinės formos bendrinėje kalboje nevartojamos.

Lentelė

Grupė	Esamojo laiko, būtojo kartinio laiko ir bendratis šaknis skiemens pagrindas	Esamojo laiko		Būtojo kartinio laiko		Bendratis prie balsiai tarp šaknies skiemens pagrindo ir priešagos -i	Žodžių skaitai	Pavyzdžiai
		prie balsiai tarp šaknies skiemens pagrindo ir kamiengalis	kamiengalis	prie balsiai tarp šaknies skiemens pagrindo ir kamiengalis	kamiengalis			
a	b	c	d	e	f	g	h	i

///

1.1	Nesikaitaliojantys mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai	-St-/Tst-	-a	-S-/T-		-S-/T-	51	brąngstia, brąngo, brąngti đušta, đušo, đušti plyšta, plyšo, plyšti	
1.2	ę : en : ę // į : in : į			-d-			2	bręsta, brėndo, bręsti spįsta, spįndo, spįsti	
1.3	Nesikaitaliojantys ilgieji balsiai é, y, o, ū	-kšt-		-šk-		-kš-	5	brėkšta, brėško, brėkšti trėkšta, trėško, trėkšti trókšta, trókšo, trókšti bliúkšta, bliúško, bliúkšti	
1.4	Nesikaitaliojantis ilgasis balsis ū	-rst-		-r-		-o	1	sársta, sáro, sári	
1.5	Nesikaitaliojantis ilgasis balsis ū	-st-		-v-		-o	1	džiústa, džiušo, džiušti	
1.6	Nesikaitaliojantys mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai	-T-		-T-		-o/-ė -T/-S-	9	dirba, dirbo, dirbti đuga, đugo, đugti sėda, sėdo, sėsti ėda, ėdė, ėsti	
1.7	an : an : q // in : in : į	-d-		-d-			3	kánda, kándo, kásti žinda, žindo, žįsti	
1.8	Nesikaitaliojantis ilgasis balsis o	-kšt-		-kšt-		-kš-	1	plókšta, plókšto, plókšti	
1.9	Nesikaitaliojantys ilgieji balsiai é, o	-j-		-j-			13	sėja, sėjo, sėti stója, stójo, stóti	
1.10	Nesikaitaliojantis dvibalsis ie	-j-		-j-			6	skrėja, skrėjo, skrėti	
1.11	au : o : au	-n/-j-		-v-			15	kráuja, króvė, kráuti niáuja, nióvė, niáuti	
1.12	uo : uo : ul	-l-		-a		-l-		1	púola, púolė, púlti
1.13	Nesikaitaliojantys mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai	-S-/T-	-ia	-S-/T-		-ė	-S-/T-	80	jūngia, jūngė, jūngti kláusia, kláusė, kláusti grėbia, grėbė, grėbti
1.14	Nesikaitaliojantis dvibalsis ei	-šk-	-ia	-šk-		-ė	-kš-	1	rėiškia, rėiškė, rėiškti
1.15	en : en : ę	-dž-	-ia	-d-		-ė	-s-	4	sprėndžia, sprėndė, spręsti
1.16	un : un : y	-dž-	-ia	-d-		-ė	-s-	1	skándžia, skándė, skąsti
1.17	Nesikaitaliojantis dvibalsis ei	-dž-	-ia	-d-		-o	-s-	1	lėidžia, lėido, lėisti

2.1	Nesikaitaliojantys mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai	-St-/Tst-		-S-/T-		-S-/T-	114	diņgstia, diņgo, diņgti aũšta, aũšo, aũšti vyksta, vykšo, vyksti
-----	---	-----------	--	--------	--	--------	-----	--

a	b	c	d	e	f	g	h	i
2.2	ē : en : ē // j : in : j	-st-	-a	-d-	-o	-s-	2	skēsta, skeādo, skēsti bļsta, bliādo, bļsti
2.3	Nesikaitālojoņants ilgasis balsis y	-kšt-		-šk-	-o	-kš-	1	bļkšta, bļško, bļkšti
2.4	Nesikaitālojoņants mišrusis dvigarsis im	-zt-		-zd-	-o	-z-	1	grīnzta, grīnzdo, grīnzti
2.5	Nesikaitālojoņants ilgjieji balsiai ē, o	-llrst-		-l-/r-	-o	-l-/r-	7	mēlsta, mēlo, mēlti nōrsta, nōro, nōrti
2.6	eR : iR : iR // en : in : j	-S-/T-	-a	-S-/T-	-o	-S-/T-	13	pešta, pišo, pišti lešda, lišdo, lišti
2.7	Nesikaitālojoņants dvibalsis ei	-kšt-	-a	-kšt-	-o	-kš-	1	šlektsta, šlektšo, šlektšti
2.8	Nesikaitālojoņants dvibalsis ie	-j-	-a	-j-	-o		4	gliēja, gliējo, gliēti
2.9	ei : ē : ei	-ŋ-	-a	-j-	-o		1	eina, ējo, elti
2.10	au : a : au	-ŋ-	-a	-v-	-ē		1	aūna, āvē, aūti
2.11	Nesikaitālojoņants mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgjieji balsiai	-S-/T-	-ia	-S-/T-	-ē	-S-/T-	234	žeŋgia, žeŋģē, žeŋģti ruošia, ruošē, ruošīti lēšia, lēšē, lēšīti
2.12	Nesikaitālojoņants mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgjieji balsiai	-Ē-	-ia				16	veščia, veščē, veščti keļčia, keļčē, keļčti kvōšia, kvōšē, kvōšīti
2.13	en : : ē	-Ē-	-ia	-t-		-s-	4	keščia, keščē, kēšti
2.14	en : : ē	-dž-	-ia	-d-		-s-	2	sklehdžia, sklehdžē, sklēdžti
2.15	in : in : j	-dž-	-ia	-d-		-s-	1	grīndžia, grīndžē, grīndžti
2.16	un : un : ū	-Ē-	-ia	-t-		-s-	1	siuščia, siuščē, siuščti
2.17	Nesikaitālojoņants mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgjieji balsiai	-Sg/k-	-ia	-Sg/k-	-ē	-g/kS-	36	puščia, puščē, puščti niaūzgia, niaūzģē, niaūzģti dūzgia, dūzģē, dūzģti geŗģdzia, geŗģdzē, geŗģdzti šmaukščia, šmaukščē, šmaukščti
2.18	Nesikaitālojoņants mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgjieji balsiai	-TSž/dž-	-ia	-TSt/d-	-ē	-TS-	28	šņypščia, šņypščē, šņypščti druvščia, druvščē, druvščti grīozdzia, grīozdzē, grīozdzti
2.19	Nesikaitālojoņants mišrieji dvigarsiai, ilgjieji balsiai	-Sž/dž-	-ia	-St/d-	-ē	-S-	7	šņypščia, šņypščē, šņypščti druvščia, druvščē, druvščti grīozdzia, grīozdzē, grīozdzti
2.20	e : ē : ē // a : o :	-S-/T-	-ia	-S-/T-	-ē	-S-/T-	16	dvēšia, dvēšē, dvēšti lēkia, lēkē, lēkti vōgia, vōģē, vōģti
2.21		-Sk-		-Sk-		-kS-	4	drēškia, drēškē, drēkšti rēškia, rēškē, rēkšti
2.22	: ē	-sč-	-ia	-st-			1	klēščia, klēščē, klēščti
2.23	: em/r	-m-/r-	-ia	-m-/r-			6	rēmnia, rēmņē, rēmņīti bēria, bērē, bērti
2.24	a : a : ar	-r-	-ia	-r-	-ē		1	tāria, tārē, tārti
III								
3.1	Nesikaitālojoņants trumpieji balsiai i, u	-S-/T-	-a	-S-/T-	-o	-S-/T-	13	rīša, rīšo, rīšti brūka, brūko, brūkti
3.2	Nesikaitālojoņants trumpasis balsis u	-š-	-a	-š-	-ē	-š-	1	mūša, mūšē, mūšti
IV								
4.1	am/n : a : a // em/n : e : e	-T-		-T-	-o	-S-/T-	32	taŋpa, tāpo, tāpti raŋda, rādo, rāsti glēmba, glēbo, glēbti geŋda, gēdo, gēsti

a	b	c	d	e	f	g	h	i
4.2	q : a : a // ɛ : e :	-St-	-a	-S-	-o	-S-	9	šāšta, šāšo, šāšti gēsta, gēso, gēsti
4.3	: a // e :	-S-/T-	-a	-S-/T-	-é	-S-/T-	16	kāsa, kāsé, kāsti plāka, plāké, plākti nēša, nēšé, nēšti tēpa, tēpé, tēpti
4.4	a : a : a	-g-	-ia	-g-		-g-	1	žāgia, žāgē, žāgti
4.5	e : e : e	-zg-	-a	-zg-	-é	-gz-	2	mēzga, mēzgé, mēgzti
<hr/>								
- \								
5.1	im/n : i : i // um/n : u : u // en : i : i	-T-		-T-	-o	-T-/S-	77	kiŋba, kŋbo, kŋbti šviŋta, švŋto, švŋbti duŋba, dŋbo, dŋbti truŋka, trŋko, trŋkti skreŋda, skrŋdo, skrŋsti dvjŋta, dvjŋso, dvjŋsti džŋta, džŋšo, džŋšti
5.2	y : i : i // ū :	-St-		-S-		-S-	20	arjŋka, arjŋsko, arjŋksti pljūška, pljūško, pljūšksti
5.3	y : i : i // ū :	-Sg/k-	-a	-Sg/k-	-o	-g/kS-	8	grjūzda, grjūzdo, grjūzsti lŋka, lŋko, lŋkti
5.4	ie : i : i	-zd-	-a	-zd-	-o	-z-	1	grjūzda, grjūzdo, grjūzsti
5.5	ie : i : i	-k-	-a	-k-	-o	-k-	1	lŋka, lŋko, lŋkti
<hr/>								
- -								
6.1	i : é : im	-m-	-a	-m-		-	1	ŋma, žmē, imti
6.2	u : " : "	-T-	-ia	-T-		-T-/S-	2	tūpia, tūpé, tūpti pūčta, pūčé, pūčti
<hr/>								
- \ -								
7	e : i : in	-n-	-a	-n-	-é		2	gēna, gēné, gēnti
<hr/>								
-								
8	u : u : ul	-l-	-a	-l-	-é		1	gūla, gūlé, gūli
<hr/>								
- - /								
9.1	q : a : al/r // ɛ : e :	-l-/r		-l-/r			9	bāla, bālo, bālti skāra, skāro, skārti gvēra, gvēro, gvērti
9.2	: al/r	-l-/r		-l-/r			3	kāla, kālé, kālti bāra, bārē, bārti
9.3	a : a : ar	-r-	-ia	-r-	-é		1	āria, ārē, ārti
<hr/>								
- \ /								
10.1	y : i : ū/r // ū : : ur	-l-/r		-l-/r			30	kjla, kŋlo, kŋlti svjra, svbro, svbri bjūra, bjūro, bjūrti
10.2	y : i : y // ū :	-j-/v-	-a	-j-/v-			11	ŋja, lŋjo, lŋti grjūva, grjūvo, grjūvti
10.3	ū : u : ui	-j-		-j-			1	dūja, dūjo, dūiti

a	b	c	d	e	f	g	h	i
10.4	<i>e : i : y</i>	-j	-a	-j	-o		2	<i>vėja, vįjo, výti</i>
10.5	<i>y : u : ū</i>	-r	-a	-v	-o		1	<i>yrà (bàna, bàva, žsti), bùvo, bái</i>
<hr/>								
<i>\ \ /</i>								
11.1	<i>u : u : ui</i>	-j	-a	-j	-o		4	<i>ùja, ùjo, ùiti</i>
11.2	<i>u : u : ū</i>	-v	-a	-v	-o		1	<i>siùva, siùvo, siði</i>
<hr/>								
<i>- / /</i>								
12.1	<i>e : e : em/r</i>	-m/-r	-ia	-m/-r			10	<i>sėmia, sėmė, sėmti gėria, gėrė, gėrti</i>
12.2	<i>e : e : el // a :</i>	-l/-r	-ia	-l/-r			6	<i>kėlia, kėlė, kėlti kària, kórė, kàrti</i>
12.3	<i>e : e : é</i>	-d	-a	-j	-o		1	<i>dėda, dėjo, dėti</i>
<hr/>								
<i>\ / /</i>								
13.1	<i>i : y : iR</i>	-R		-R			7	<i>pīla, pīlė, pīlti pīna, pīnė, pīnti</i>
13.2	<i>i : y : iR // u : ū : uR</i>	-R	-ia	-R			17	<i>gīlia, gīlė, gīlti kūria, kūrė, kūrti</i>
<hr/>								
<i>/ - /</i>								
14.1	<i>eR : e : eR</i>	-st	-a	-R	-o		3	<i>tėmsia, tėmo, tėmti</i>
14.2	<i>uo : a : uo</i>	-d	-a	-v	-ė		1	<i>dúoda, dāvė, dúoti</i>
14.3	<i>uo : a : uo</i>	-j	-a	-v	-ė		1	<i>šlúoja, šlávė, šlúoti</i>
14.4	<i>au : a : au</i>	-n	-a	-v	-o		1	<i>gáuna, gávó, gáuti</i>
<hr/>								
<i>/ \ /</i>								
15.1	<i>im/n : i : im/n // um : : um</i>		-a	-m/-n			6	<i>kīmsia, kīmo, kīmti tīnsia, tīno, tīnti glūmsia, glūmo, glūmti</i>
15.2	<i>im : i : im</i>	-st	-a	-m	-ė		1	<i>gīmsia, gīmė, gīmti</i>
15.3	<i>er : i : ir</i>	-d	-a	-r	-ė		1	<i>vėrda, vūrė, vūrti</i>
<hr/>								
<i>/ \ -</i>								
16	<i>ir : i : ir</i>	-št	-a	-r	-ė		1	<i>mūršia, mūrė, mūrti</i>

Kaip matyti iš lentelės, daugeliu atvejų fonetiniai ir morfologiniai požymiai padeda nustatyti, kuriam kirčiavimo tipui priklauso nagrinėjami veiksmažodžiai: jie skiriasi bent vienu iš šešių nurodytų požymių. Kuriuos tų požymių derėtų laikyti diferenciniais, galėtų lemti hierarchinis šių grupių sudėliojimas (tai tolesnio tyrimo uždavinys).

Iš 80 grupių, pateiktų lentelėje, devynios grupių poros nesiskiria ten išvardytais fonetiniais ir morfologiniais požymiais. Todėl pririekia detalizuoti kai kuriuos požymius ar ieškoti papildomų duomenų.

Lentelėje abstrakčiai nurodytais požymiais nesiskiria palyginti gausios dvi grupės – 1.1 ir 2.1. Kai kuriuos šių grupių veiksmažodžius padeda skirti konkretesni, sakysim,

būtojo kartinio laiko formų garsų junginiai (dėsningsai skiriasi ir bendraties bei esamojo laiko garsai, bet glaudumo dėlei jie neapitariami).

Pagrindinės formos kirčiuojamos *t v i r t a p r a d i š k a i t ū -(s)ta* veiksmazodžių, kurių tam tikri būtojo kartinio laiko šaknies skiemens pagrindo garsai eina prieš tam tikrus priebalsius:

- 1) mišrieji dvigarsiai *al, ul* – prieš *k*, pvz.: *álksta, álko, álkti; dùlksta, dùlko, dùlkti*;
- 2) mišrieji dvigarsiai *an, il* – prieš *g*, pvz.: *brángsta, brángo, brángti; ilgsta, ilgo, ilgti*;
- 3) ilgasis balsis *é* – prieš *g, k, s*, pvz.: *mégsta, mégo, mégti; dréksta, dréko, drékti; vésta, véso, vésti*;
- 4) ilgasis balsis *y* – prieš *d, g, s, š, t, ž*, pvz.: *klýsta, klýdo, klýsti; dýgsta, dýgo, dýgti; lýsta, lýso, lýsti; plýšta, plýšo, plýšti; výsta, výto, výsti; lýžta, lýžo, lýžti*;
- 5) ilgasis balsis *ú* – prieš *g, p, t, ž*, pvz.: *rúgsta, rúgo, rúgti; krápsta, krápo, krápti; drústa, drúto, drústi; lážta, lážo, lážti*.

Iš viso pagal šiuos požymius galima atpažinti 30 tvirtapradės šaknies veiksmazodžių.

Tvirtagaliskiai kirčiuojami tie *-(s)ta* veiksmazodžiai, kurių tam tikri būtojo kartinio laiko šaknies skiemens pagrindo garsai vartojami prieš tam tikrus priebalsius:

- 1) mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai – prieš *b*, pvz.: *žvarbsta, žvarbo, žvarbti; ralbsta, ralbo, ralbti; stybsta, stybo, stybti*;
- 2) mišrieji dvigarsiai, dvibalsiai, ilgieji balsiai *é, y* – prieš *p*, pvz.: *tařpsta, tařpo, tařpti; lelpsta, lelpo, lelpti; lępsta, lępo, lępti; krępsta, krępo, krępti*;
- 3) mišrieji dvigarsiai *ar, en, ur*, dvibalsiai *ai, ei, ui* – prieš *g, k*, pvz.: *vařgsta, vařgo, vařgti; meňksta, meňko, meňkti; buřksta, buřko, buřkti; svaigsta, svaigo, svaigti; sveiksta, sveiko, sveikti; pulksta, pulko, pulkti*;
- 4) mišrusis dvigarsis *ar*, dvibalsiai *ai, au* – prieš *t*, pvz.: *kařsta, kařto, kařsti; kaista, kaisto, kaisti; taũsta, taũto, taũsti*;
- 5) mišrusis dvigarsis *ir* – prieš *š, t, z, ž*, pvz.: *miřsta, miřšo, miřsti; viřsta, viřto, viřsti; iřza, iřzo, iřzti; diřžta, diřžo, diřžti*;
- 6) mišrusis dvigarsis *an*, ilgasis balsis *y* – prieš *k*, pvz.: *blaňksta, blaňko, blaňkti; pýksta, pýko, pýkti*;
- 7) dvibalsis *au* – prieš *d, s*, pvz.: *raũsta, raũdo, raũsti; saũsta, saũso, saũsti*;
- 8) ilgasis balsis *é* – prieš *š, t*, pvz.: *kvęšta, kvęšo, kvęsti; lęsta, lęto, lęsti*.

Šiomis ypatybėmis pasižymi 69 veiksmazodžiai.

Skyrium minėtini *t v i r t a g a l i a i -(s)ta* veiksmazodžiai, kurių šaknies pagrindo mišrieji dvigarsiai (išskyrus *ar, ir*), dvibalsis *uo*, ilgieji balsiai *į, o* būtojo kartinio laiko formoje eina prieš bet kurį *S, T* tipo priebalsį, o bendratyje – prieš *S* tipo garsą, pvz.: *skuřsta, skuřdo, skuřti; luošta, luošo, luošti; gręžta, gręžo, gręžti; kiošta, kiošo, kiošti*. Iš viso tokių žodžių yra 21.

Neidentifikuotų *-(s)ta* veiksmazodžių dar sumažėtų, jei atsižvelgtume į giminiškus *-ia* kamieno bei mišriuosius *-yti ar -styti* priesagos veiksmazodžius, nes jie beveik visada turi tą pačią kirčiuotus šaknies priegaidę, plg.:

- 1) tvirtapradžius veiksmazodžius: *brinksta, brinko, brinkti – brinko, brinkė, brinkyti; dirgsta, dirgo, dirgti – dergia, dergė, dergti; jùnksta, jùnko, jùnkti – jùnko, jùnkė, jùnktyti*;

kirsta, kirdo, kirsti – kirdo, kirdė, kirdyti; snūsta, snūdo, snūsti – snūdžia, snūdė, snūsti; sprūsta, sprūdo, sprūsti – sprūdžia, sprūdė, sprūsti; sprūdo, sprūdė, sprūdyti; trūksta, trūko, trūkti – traukia, traukę, traukti; trauko, traukę, traukyti; tvilksta, tvilkko, tvilkti – tvilko, tvilkė, tvillyti;

2) tvirtagalius veiksmazodžius: liņksta, liņko, liņkti – leņkia, leņkė, leņkti; laņksta, laņkste, lankstyti; miņksta, miņko, miņkti – meņkia, meņkė, meņkti; miņko, miņkė, mirkyti; rūksta, rūko, rūkti – rūko, rūkė, rūkyti; smilksta, smilkko, smilkti – smilkko, smilkė, smilkyti; žirgsta, žirgo, žirgti – žergia, žergė, žergti; žaręsta, žaręgo, žaręgti; žaręgo, žaręgė, žaręgti;

Toks gretinimas padeda atpažinti bent 8 tvirtapradžius ir 6 tvirtagalius veiksmazodžius.

Beje, tai tinka ir pagal garsų junginius apibūdintiems veiksmazodžiams, plg.:

1) rūgsta, rūgo, rūgti – rūgia, rūgė, rūgti; plýšta, plýšo, plýšti – plėšia, plėšė, plėšti; plėšo, plėšė, plėšyti;

2) viřsta, viřto, viřti – veřcia, veřtė, veřti; vařto, vařtė, vartyti; grįžta, grįžo, grįžti – grėžia, grėžė, grėžti; grėži, grėži, grėži, grėži, grėži, grėži.

Nagrinėjamos sandaros veiksmazodžių šaknys turi skirtingas priegaides tik labai retais atvejais, plg.: dulksta, dūlko, dulkti – dulkia, dulkė, dulkti; niūksta, niūko, niūkti – niūksta, niūko, niūkti (si), niūkė (si), niūkti (si); niūksto (si), niūkstė (si), niūkstyti (s) (be to, plg. priešdėlinį veiksmazodį pravirksta, pravirko, pravirkti – veřkia, veřkė, veřkti); žr. dar (Jakaitienė, 1975, 31; Kazlauskas, 1968, 319–321, 327; Otrębski, 1965, 377; Stundžia, 1995, 128).

Atmetus bendrinėje kalboje dvejopai kirčiuojamus pavyzdžius kvařšta, kvařšo, kvařti // kvārsta, kvāršo, kvārsti; sōpsta, sōpo, sōpti // sōpsta, sōpo, sōpti; tvirksta, tvirkko, tvirkti // tvirksta, tvirkko, tvirkti, pagal čia aptartas ypatybes, rodos, neatpažįstami 28 -(s)ta veiksmazodžiai: 13 tvirtapradžių ir 15 tvirtagalių.

Abstrakčiais fonetiniais ir morfologiniais požymiais nesiskiria dar dvi nemažos -ia kamieno veiksmazodžių grupės – 1.13 ir 2.11. Dalies šių veiksmazodžių tvirtapradį ar tvirtagalį kirčiavimą galima nustatyti nurodžius konkrečius būtojo kartinio laiko (arba esamojo laiko, bendraties) šaknies pagrindo garsus ir po jų einančius priebalsius.

T v i r t a p r a d i š k a i kirčiuojamos pagrindinės formos tų -ia kamieno veiksmazodžių, kurių tam tikri būtojo kartinio laiko šaknies pagrindo garsai eina prieš tam tikrus priebalsius:

1) miřrusis dvigarsis *em* ar dvibalsis *ai* – prieš *š*, pvz.: *kėmsia, kėmsė, kėmsiti; káišia, káišė, káišiti*;

2) miřrusis dvigarsis *un* – prieš *g*, pvz.: *jūngia, jūngė, jūngiti*;

3) dvibalsis *uo* ar ilgasis balsis *o* – prieš *d*, pvz.: *giuodžia, giuodė, giuosti; skrodžia, skrodė, skroditi*;

4) ilgasis balsis *ė* – prieš *b, p, š, ž*, pvz.: *grėbia, grėbė, grėbti; rėpia, rėpė, rėpti; plėšia, plėšė, plėšiti; mėžia, mėžė, mėžiti*;

5) ilgasis balsis *y* – prieš *b, ž*, pvz.: *žnybia, žnybė, žnybti; dýžia, dýžė, dýžiti*.

Šie požymiai padeda atpažinti 19 tvirtapradžių veiksmazodžių.

T v i r t a g a l e p r i e g a i d e turi pagrindinės formos tų -ia kamieno veiksmazodžių, kurių tam tikri būtojo kartinio laiko šaknies pagrindo garsai eina prieš tam tikrus priebalsius:

1) mišrieji dvigarsiai:

al, an, ar, il, im, ir, ul, ur – prieš *S, T* tipo priebalsius, pvz.: *skalbia, skalbė, skalbti; krañkia, krañkė, krañkti; kařšia, kařšė, kařšti; řvilpia, řvilpė, řvilpti; zviñbia, zviñbė, zviñbti; ziřzia, ziřzė, ziřzti; řiulpia, řiulpė, řiulpti; kuřpia, kuřpė, kuřpti;*

el – prieš *g, k, s*, pvz.: *řvelgia, řvelgė, řvelgti; dvelkia, dvelkė, dvelkti; delsia, delsė, delsti;*
em – prieš *b, p*, pvz.: *teřpia, teřpė, teřpti; řlembia, řlembė, řlembti;*

en – prieš *k*, pvz.: *keñkia, keñkė, keñkti;*

er – prieš *b, d, p, ř, ž*, pvz.: *geřbia, geřbė, geřbti; skeřdzia, skeřdė, skeřsti; veřpia, veřpė, veřpti; neřšia, neřšė, neřšti; veřzia, veřzė, veřzti;*

um – prieš *b*, pvz.: *řliuñbia, řliuñbė, řliuñbti;*

2) dvibalsiai:

ai – prieš *d, g*, pvz.: *řaidzia, řaidė, řaidsti; baigia, baigė, baigti;*

ei – prieš *b, g, p, s, ř, ž*, pvz.: *kneibia, kneibė, kneibti; smelgia, smelgė, smelgti; kreipia, kreipė, kreipti; telsia, telsė, telsti; melšia, melšė, melšti; řmelzia, řmelzė, řmelzti;*

ie – prieš *b, p, s, ř, ž*, pvz.: *griebia, griebė, griebti; liėpia, liėpė, liėpti; tiėsia, tiėsė, tiėsti; piėšia, piėšė, piėšti;*

uo – prieš *b, g, k, ř, ž*, pvz.: *duobia, duobė, duobti; sliuožia, sliuožė, sliuožti; tuožia, tuožė, tuožti; řiuožia, řiuožė, řiuožti;*

3) ilgieji balsiai:

e – prieš *s, ř*, pvz.: *tėšia, tėšė, tėšti; trėšia, trėšė, trėšti;*

e – prieš *k*, pvz.: *řekia, řekė, řekti;*

y – prieš *p, k, z*, pvz.: *trypia, trypė, trypiti; klykia, klykė, klykti; zyžia, zyžė, zyžti;*

o – prieš *g*, pvz.: *řmogia, řmogė, řmogti;*

u – prieš bet kurį *S, T* tipo priebalsį, pvz.: *triūšia, triūšė, triūšti; ūkia, ūkė, ūkti.*

Šiomis ypatybėmis pasižymi 133 tvirtagaliai *-ia* kamieno veiksmazodžiai.

Kai kurių nurodytomis fonetinėmis ir morfologinėmis ypatybėmis nesiskiriančių pirminių veiksmazodžių kirčiavimą padeda nustatyti giminiški mišrieji veiksmazodžiai, turintys priesagą *-yti ar -styti*, – jų kirčiuotos šaknies priegaidė sutampa, plg.:

1) *gróbia, gróbė, gróbtii* – *gróbsto, gróbstė, gróbstyti; láužia, láužė, láužiti* – *láužo, láužė, láužyti; mérkia, mérkė, mérkti* – *márksto, márkstė, márkstyti; svledžia, svledė, svliesti* – *sváido, sváidė, sváidyti; tráukia, tráukė, tráukti* – *tráuko, tráukė, tráukyti;*

2) *grėžia, grėžė, grėžti* – *grážo, grážė, grážyti; meldžia, meldė, melsti* – *maldo, maldė, maldyti; meřkia, meřkė, meřkti* – *miřko, miřkė, miřkyti; plaiukia, plaiukė, plaiukti* – *plaiuko, plaiukė, plaukyti; riėkia, riėkė, riėkti* – *raiko, ralkė, raikyti; řeřgia, řeřgė, řeřgti* – *řařgsto, řařgstė, řařgstyti.*

Toks gretinimas padeda atpažinti dar 24 tvirtapradžius ir 31 tvirtagalį veiksmazodį. Bendrinėje kalboje nesuderintas pirminių ir mišriųjų *-yti* priesagos veiksmazodžių kirčiavimas tik vienu kitu atveju, plg.: *řėžia, řėžė, řėžti*, bet *řážosi, řážėsi, řážytis* (LKŽ 11 342, 512 duomenimis, galimi dėsningi deriniai: *řėžia, řėžė, řėžti* – *řážosi, řážėsi, řážytis; řėžia, řėžė, řėžti* – *řážosi, řážėsi, řážytis*); *gleñžia, gleñžė, gleñžti*, bet *glámžo, glámžė, glámžyti* (prie pirminio veiksmazodžio labiau dera DŽ₃ 178 teikiamas antrasis mišriojo veiksmazodžio variantas *glámžo, glámžė, glámžyti*); tvirtapradės šaknies mišriųjų veiksmazodį atitiktų *glėñžia, glėñžė, glėñžti* LKŽ 3 414).

Be to, kaip jau minėta, tą pačią šaknies priegaidę paprastai turi *-ia* ir *-sta* kamieno veiksmazodžiai. Pagal tai galima atpažinti dar bent 3 tvirtapradžius ir 4 tvirtagalius veiksmazodžius, plg.:

- 1) *rąugia, rąugė, rąugti – rągsta, rągo, rągti;*
- 2) *stelbia, stelbė, stelbti – stībsta, stilbo, stilbti.*

Su mišriaisiais priesagos *-yti* ar *-styti* veiksmazodžiais, taip pat su *-sta* veiksmazodžiais pravartu gretinti ir tuos pirminius *-ia* kamieno veiksmazodžius, kurių kirčiavimas atpažįstamas iš šaknies vokalizmo ir galinių priebalsių, plg.:

1) *grėbia, grėbė, grėbti – grėbsto, grėbstė, grėbstyti; plėšia, plėšė, plėšti – plėšo, plėšė, plėšyti; plýšta, plýšo, plýšti; žnybia, žnybė, žnybti – žnáibo, žnáibė, žnáibyti;*

2) *grėžia, grėžė, grėžti – graibo, graibė, graibyti; graibsto, graibstė, graibstyti; krepčia, krepė, kreipti – kraiplo, kraipė, kraipyti).*

Dalis nagrinėjamų veiksmazodžių „reiškia tęsiamą su garsu susijusį veiksmą“ (LKG 2, 233). Šios reikšmės veiksmazodžiai dažniausiai turi tvirtagalę šaknį (Bernadišienė, 1973, 39). Pagal ankščiau aptartus požymius (įskaitant sąsajas su giminiškais žodžiais) neatpažintų veiksmazodžių būryje tvirtagalės šaknies žodžių, kurie reiškia „kelti, skleisti tam tikrą garsą“, yra apie 30, pvz.: *baūbia, baūbė, baūbti; kriūkia, kriūkė, kriūkti; kvečia, kveikė, kveikti; miaūkia, miaūkė, miaūkti; spiėgia, spiėgė, spiėgti; zeñgia, zeñgė, zeñgti*. Panašios reikšmės tvirtapradžių veiksmazodžių pasitaiko tik vienas kitas. Prie P. Bernadišienės minimų *staugia, staugė, staugti; žvengia, žvengė, žvengti* gal dar galima pridėti *švėlpia, švėlpė, švėlpti*.

Garso skleidimo reikšmė taip pat būdinga daliai tvirtagalių veiksmazodžių, kurių kirčiavimas buvo siejamas su šaknies pagrindo ir galo garsais, pvz.: *klykia, klykė, klykti; ūžia, ūžė, ūžti; zirzia, ziržė, ziržti*.

Atsižvelgus į visas čia nurodomas savybes, vis tiek lieka neidentifikuoti 36 tvirtapradžiai ir 36 tvirtagaliai *-ia* kamieno veiksmazodžiai.

Pagal fonetinius ir morfologinius požymius negalima atskirti 2.23 ir 12.1 grupės veiksmazodžių. Dalis jų gali būti siejami su mišriaisiais priesagos *-styti* veiksmazodžiais, turinčiais tą pačią kirčiuotuos šaknies priegaidę kaip ir pirminių veiksmazodžių būtasis kartinis laikas ir bendratis (Girdenis, 1981, 5; Otrębski, 1965, 388tt.), plg.:

1) *sėmia, sėmė, sėmti – sámsto, sámstė, sámstyti; nėria, nėrė, nėrti – nársto, nárstė, nárstyti; svėria, svėrė, svėrti – stvársto, stvárstė, stvárstyti; tvėria, tvėrė, tvėrti – tvársto, tvárstė, tvárstyti; vėria, vėrė, vėrti – vársto, várstė, várstyti;*

2) *rėmia, rėmė, rėmti – rañstė, rañstė, rañstyti; bėria, bėrė, bėrti – bařsto, bařstė, bařstyti; svėria, svėrė, sveřti – svařsto, svařstė, svařstyti; žėria, žėrė, žėrti – žařsto, žařstė, žařstyti;*

Tokių atitikmenų bendrinėje kalboje, rodos, neturi kai kurie šio tipo pirminiai veiksmazodžiai: 1) *lėmia, lėmė, lėmti* (plg. nutolusios reikšmės mišrųjį veiksmazodį *lámsto, lámstė, lámstyti*); *vėmia, vėmė, vėmti; gėria, gėrė, gėrti; šėria, šėrė, šėrti*; 2) *trėmia, trėmė, trėmti; pėria, pėrė, pėrti*.

Dėl žodžių *beřti, sveřti, žėrti* kirčiavimo normos žr. dar (Grinaveckis, 1989; Laigonaitė, 1978, 73; Stundžia, 1995, 121–122).

Panašios fonetinės ir morfologinės sandaros yra 1.10 ir 2.8 grupei skiriami veiksmažodžiai. Kai kuriuos jų irgi gali padėti skirti priesagos *-styti* vediniai, plg.:

1) *lėja, llejo, lleti* „pilti ir kt.“ – *láisto, láistė, láistyti*;

2) *gliėja, gliėjo, gliėti* – *gláisto, glalstė, glaistyti*.

DŽ₁ pateikiama ir gretimųbių: *šlėja, šllejo, šlleti // šliėja, šliėjo, šliėti* (pastarąjį variantą remia mišrusis veiksmažodis *šlaisto, šlaistė, šlaistyti*); *liėja, liėjo, liėti // lleja, llejo, lleti* „daryti iš lydyto metalo ar ko kito“ (prie pirmojo varianto dera mišrusis veiksmažodis *laisto, laistė, laistyti* LKŽ 7 65), *siėja, siėjo, siėti // sleja, slejo, sieti* (pagrindinį variantą palaiko mišrusis veiksmažodis *salsto, salstė, saistyti*).

Veiksmažodžiai *rėja, rėjo, rėti; skreja, skrejo, skrėti; žvėja, žvejo, žvėti* ir *griėja, griėjo, griėti* priesagos *-styti* darinių bendrinėje kalboje neturi (pastarąjį žodį plg. su *gráisto, gralstė, graistyti* LKŽ 3 503).

Mišrieji priesagos *-yti* veiksmažodžiai padeda skirti dar dvi negausias žodžių grupes – 1.15 ir 2.14, plg.:

1) *grėndžia, grėndė, grėsti* – *grándo, grándė, grándyti; spėndžia, spėndė, spėsti* – *spándo, spándė, spándyti*; žodį *sprėndžia, sprėndė, sprėsti* atitinka *sprándo, sprándė, sprándyti* LKŽ 13 489;

2) *skleñdžia, skleñdė, sklėsti* – *sclañdo, sclañdė, sklandyti*; žodis *bleñdžia, bleñdė, blėsti* gerokai nutolęs nuo *blañdosi, blañdėsi, blandytis*.

Kitos grupelių poros, kurios nesiskiria fonetiniais ir morfologiniais požymiais, turi tik po vieną kitą savito kirčiavimo pavyzdį.

Plg. 1.14 ir 2.17 grupės pavyzdžius: *reíškia, reíškė, reíškti* ir *breíškia, breíškė, breíškti* (pastarosios gana gausios grupės veiksmažodžiai dažniausiai reiškia veiksmą, susijusį su garsu).

Plg. 1.2 ir 2.2 grupės veiksmažodžius: *brėsta, brėndo, brėsti* ir *skėsta, skeñdo, skėsti* (plg. *skañdo, skañdė, skandyti* LKŽ 12 734); *spįsta, spįndo, spįsti* (DŽ₃ 725 teikiama ir gretimybė *spįsta, spiñdo, spįsti*) ir *blįsta, bliñdo, blįsti* (plg. *blañdosi, blañdėsi, blandytis*).

Plg. 1.3 ir 2.3 grupės žodžius: *trýkšta, trýško, trýkšti* (plg. *traíško, traíškė, traíškti*) ir *blýkšta, blýško, blýkšti* (DŽ₂ 84 buvo dedama ir gretimybė *blýkšta, blýško, blýkšti*).

Plg. 2.24 ir 9.3 grupės pavyzdžius: *tária, tārė, tařti* (plg. *tařsto, tařstė, tařstyti* LKŽ 15 924) ir *ária, árė, árti* (plg. *ársto, árstė, árstyti* LKŽ 1 312).

Įvertinus šiame straipsnyje nurodytus fonetinius ir morfologinius požymius, kitos sandaros veiksmažodžių atitikmenis, semantika, pasiseka nustatyti, kuriam prozodiniam tipui priklauso beveik 900 pirminių veiksmažodžių. Maždaug 100 veiksmažodžių kirčiavimo nepavyksta susieti su kokiomis nors fonetinėmis, morfologinėmis, semantinėmis ypatybėmis.

THE ACCENTUATION OF PRIMARY VERBS

Summary

Prosodic types of principal forms of standard Lithuanian primary verbs are connected with its phonetic and morphological characteristics, i. e.: sounds consisting syllable nuclei of routes; endings of stems in present and past tenses; sounds which are available between nuclei and endings of stems (in present and past tenses) or suffix *-ti* (in infinitive). In addition, comparison of primary verbs with *-(s)yti* mixed-type verbs is helpful. In some cases the relation between accentuation and semantics is established.

LITERATŪRA

- Ašmantas A.*, 1996, Rinktiniai raštai. Vilnius: Pradai.
- Bernadišienė P.*, 1973, Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo pagrindai. Vilnius.
- DLKG* – Dabartinės lietuvių kalbos gramatika / Red. V. Ambrasas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų l-kla, 1994.
- DŽ₂* – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas / Atsak. red. J. Kruopas. Vilnius: Mintis, 1972.
- DŽ₁* – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas / Vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų l-kla, 1993.
- Garde'as P.*, 1971, Lietuvių kalbos kirčiavimo sistema. – *Kalbotyra*, t. 22(1), 93–96.
- Girdenis A.*, 1981, Ar nepažeidžiame kalbos sistemos? – *Mūsų kalba*, Nr.5, 4–6.
- Grenda Č.*, 1977, Akcentologijos paskaitos. Vilnius.
- Grinaveckis V.*, 1989, Zweierlei Silbenintonation bei zweisilbigen Verben in der litauischen Sprache. – *Zeitschrift für Slawistik*, Bd. 34(2), 238–242 (=t. p. aut. Lietuvių kalbos tarnių kirčiavimo klausimai. Vilnius: Vilniaus pedagoginis institutas, 1991, 94–102).
- Jakaitienė E.*, 1975, Metatonija priesaginių veiksmožodžių daryboje. – *Kalbotyra*, t. 27(1), 29–34.
- Kazlauskas J.*, 1968, Lietuvių kalbos istorinė gramatika. Vilnius: Mintis.
- Laigonaitė A.*, 1959, Literatūrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Vilnius.
- Laigonaitė A.*, 1978, Lietuvių kalbos akcentologija. Vilnius: Mokslo.
- LKG 2* – Lietuvių kalbos gramatika. T. 2: Morfologija / Vyr. red. K. Ulydas. Vilnius: Mintis, 1971.
- LKŽ* – Lietuvių kalbos žodynas. T. 1tt. Vilnius: Mintis, 1968tt.
- Mikūlenienė D.*, 1981, Prieagidžių kaita ir pirminių veiksmožodžių kirčiavimas. – *Kalbotyra*, t. 32(1), 62–65.
- Mikūlenienė D.*, 1989, Kaip išmokti kirčiuoti. Šaliai.
- LKV* – Lietuvių kalbos vadovas / Sudarė P. Skardžius, S. Barzdukas, J. M. Laurinaitis. Münchenas: Lietuvių tremtinių bendruomenė, 1950.
- Otrębski J.*, 1965, Gramatyka języka litewskiego. Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, t. 2.
- Skardžius P.*, 1936, Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Kaunas.
- Stundžia B.*, 1995, Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema. Vilnius.
- Vitkauskas V.*, 1995, Lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų l-kla.